

z dnia 25 czerwca 2015 r.

w sprawie przyjęcia "Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sierakowice na lata 2015 - 2018".

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014r., poz. 1446 z późn. zm.),

Rada Gminy Sierakowice u c h w a ł a, c o n a s t ę p u j e:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sierakowice na lata 2015 – 2018” w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sierakowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia jej w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Suchta

ZAŁĄCZNIK NR1
DO UCHWAŁY NR IX/106/15
RADY GMINY SIERAKOWICE
z dnia 25 czerwca 2015r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE

NA LATA 2015 – 2018

Opracowanie: Piotr Najmajer

Wrzesień 2014

SPIS TREŚCI

	4
1. WSTĘP	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	7
2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE SIERAKOWICE	7
2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	14
2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW	17
2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	17
2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	19
2.3.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	24
2.3.3. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	31
2.3.4. ZAŁOŻENIA „REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020	33
2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIERAKOWICE	33
2.4.1. ZASADY OCHRONY WYNIKAJĄCE ZE „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIERAKOWICE”	34
3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY SIERAKOWICE	34
3.1. RYS HISTORYCZNY	37
3.2. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIERAKOWICE	37
3.2.1. WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	37
3.2.2. ZABYTKI NIERUCHOME OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW	40
3.2.3. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	47
4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	
5. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2015 – 2018 DLA GMINY SIERAKOWICE	48
5.1. WSTĘP	48
5.2. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE	49
5.3. CELE I DZIAŁANIA USTALONE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2015 – 2018	49
5.3.1. CEL STRATEGICZNY 1 WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH DLA POPRAWY ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ STANU ZACHOWANIA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH	51
5.3.2. CEL STRATEGICZNY 2 FINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW GMINY DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ ZABYTKÓW	
5.3.3. CEL STRATEGICZNY 3 WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH OCHRONIE	

ZABYTKÓW	52
5.3.4. CEL STRATEGICZNY 4 PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY	53
5.3.5. CEL STRATEGICZNY 5 UMOCNIEŃ TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY	54
5.4. FINANSOWANIE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	55
5.4.1. PRZYDZIAŁ OBOWIĄZKÓW DLA PRACOWNIKA ZATRUDNIONEGO W URZĘDZIE GMINY DO WYKONYWANIA ZADAŃ PRZEWIDYWANYCH PRZEZ „PROGRAM ...”	56
5.4.2. FINANSOWANIE WYKONANIA DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH W „PROGRAMIE ...”	56
5.5. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	56
5.6. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	56
5.6.1. INSTRUMENTY PRAWNE	57
5.6.2. INSTRUMENTY KOORDYNACJI	57
5.6.3. INSTRUMENTY FINANSOWE	57
5.6.4. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	57
5.6.5. INSTRUMENTY KONTROLNE	57

1.1. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I. Rozstrzygnięcia ustawowe:

a) Art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), który mówi, że:

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568).

W artykule tym znajdujemy:

Ust. 1: *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*

Ust. 3: *Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.*

Ust. 4: *Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*

Ust. 5: *Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568): *W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.*

Ustawa precyzuje cele sporządzania programów opieki nad zabytkami w **art. 87**:

- 1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*
- 2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:*
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
 - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE SIERAKOWICE

2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U., Nr 162, poz. 1568),
- 2) ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 nr 75 poz. 474),
- 3) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
- 4) Ustawa z dnia 13 kwietnia 2012 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 460)
- 5) ustawa z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 roku, Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623 z późniejszymi zmianami),
- 6) Ustawa z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 985),
- 7) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 roku, Nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami),
- 8) Ustawa z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 187 poz. 1110),
- 9) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami),
- 10) Ustawa z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2011 nr 153 poz. 901)
- 11) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – prawo budowlane (Dz. U. z 2000 roku, Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 z późniejszymi zmianami),
- 12) Ustawa z dnia 6 maja 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo budowlane (Dz.U. 2010 nr 121 poz. 809)
- 13) Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 1991 nr 114 poz. 493 z późniejszymi zmianami),
- 14) Ustawa z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 207 poz. 1230).

15) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. nr 96, poz. 873 z późniejszymi zmianami).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 1) Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami),
- 2) Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o muzeach (Dz. U. 2007 nr 136 poz. 956),
- 3) Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).
- 4) Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o bibliotekach (Dz.U. 2001 nr 129 poz. 1440).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- 1) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 1983 nr 38 poz. 173 z późniejszymi zmianami).
- 2) Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. 2009 nr 39 poz. 307).

W myśl art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest:

nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 3) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 4) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 5) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 6) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 7) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 8) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) *zabytki nieruchome będące w szczególności:*

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami
- d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) uznanie za pomnik historii,

- 3) *utworzenie parku kulturowego,*
- 4) *ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*

Na mocy art. 16:

1. *Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.*
2. *Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.*
3. *Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu w wojewódzkim konserwatorze zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.*
4. *W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.*
5. *Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być utworzony.*
6. *Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.*

Art. 17.

1. *Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:*
 - 1) *prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;*
 - 2) *zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;*
 - 3) *umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;*
 - 4) *składowania lub magazynowania odpadów.*
2. *W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z*

2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717 i 721).

Art. 18:

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20:

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21:

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22:

1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.
2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego nie wpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
 - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6. Właściwy dyrektor urzędu morskigo prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.

Art. 89.

Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator 97 zabytków. Są to w szczególności:

- 1) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 2) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 3) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- 4) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- 5) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 8) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,
- 9) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- 10) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków - Ustawa z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474)

Od 5 czerwca 2010 r. rozszerzony został zakres form ochrony zabytków. Ustawa o ochronie zabytków z 23 lipca 2003 r. określała następujące kategorie ochrony zabytków: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego oraz ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ustawa z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474) wprowadza ochronę zabytków poprzez zapisy w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Intencją ustawodawcy było usunięcie luki prawnej w sytuacji, gdy określony obszar nie posiadał obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego, a obiekty zabytkowe na tym terenie nie były chronione w inny sposób. Nowelizacja wyeliminuje sytuacje, w których

podejmowano decyzje dotyczące obiektów zabytkowych, nie uwzględniając opinii konserwatorów wojewódzkich.

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków przewiduje także, że w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej musi być uwzględniona ochrona zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (wraz z ich otoczeniem) oraz zabytków włączonych do gminnej ewidencji zabytków. Zmienia to charakter gminnej ewidencji zabytków, która staje się dokumentem wiążącym prawnie.

Ustawa zmienia także przepisy prawa budowlanego (art. 39 ust. 3), stwierdzając, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (a nie tylko wpisanych do rejestru zabytków), pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Nowelizacja z 18 marca ustala termin sporządzenia przez gminy gminnych ewidencji zabytków na 2 i pół roku od wejścia w życie ustawy.

Ustawa wprowadza także zmiany w zakresie zasad wywozu zabytków za granicę.

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW

24 czerwca 2014 r. rząd przyjął uchwałę o ustanowieniu „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, wypełniając w ten sposób przepisy wprowadzone przez ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jako cel główny „Krajowego programu ...” określono Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Jako wyzwanie określono – Dziedzictwo kulturowe stanowi naturalny kapitał dla rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków, stanowi także naturalną podstawę wzmocnienia tożsamości społecznej – cel główny *Krajowego programu* zakłada, poprzez zaplanowane w celach szczegółowych działania, wzmocnienie roli dziedzictwa w życiu społecznym oraz wzmocnienie świadomości roli dziedzictwa dla rozwoju społecznego.

Cel szczegółowy 1 – Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Wyzwanie 1 – Uporządkowanie i ujednolicenie stanu wiedzy o zasobie zabytków w Polsce polegające na sporządzeniu kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C), uporządkowaniu rejestru zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C) (usunięcie „martwych wpisów”), opracowaniu diagnozy stanu zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych;

Wyzwanie 2 – wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego wpływające na kompleksowość działań ochronnych i ich integrację z ochroną przyrody.

Kierunki działania:

1. Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C).
2. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego.
3. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.
4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego.
5. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych.
6. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C).
7. Realizacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

Cel szczegółowy 2 – Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Wyzwanie 1 – Podniesienie jakości zarządzania zabytkami i zarządzania procesami ochrony zabytków wraz z podniesieniem jakości procesów decyzyjnych w administracji dotyczących ochrony zabytków.

Kierunki działania:

1. Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach.
2. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną.
3. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.
4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

Stwierdzono w tym punkcie, że „Samorząd terytorialny odgrywa niezwykle ważną rolę w zakresie ochrony zabytków. Przepisy ustaw samorządowych wyraźnie wskazują, że działania ochronne zaliczone zostały do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Jednocześnie najważniejsze zadania powierzone zostały gminom, które odpowiadają m.in. za

ewidencjonowanie zasobu zabytkowego, zachowanie krajobrazu kulturowego, jak i odpowiednie gospodarowanie otoczeniem zabytków w procesie planowania przestrzennego. Zwiększeniu efektywności wykonywanych zadań służyć może wsparcie merytoryczne dotyczące zarządzania tym dziedzictwem, tak w formie ogólnodostępnego portalu informacyjnego, jak i bezpośrednich szkoleń i warsztatów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, a także wsparcie merytoryczne w formie opracowań studialno-dokumentacyjnych..”

Jako zadania zostały przedstawione:

1. Przygotowanie i prowadzenie portalu informacyjnego dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków.
2. Cykl szkoleń dotyczących zarządzania dziedzictwem w samorządzie.
3. Wsparcie samorządu terytorialnego przy tworzeniu dokumentów planistycznych poprzez opracowanie studiów ochrony wartości kulturowych, opracowanie wytycznych dla tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami oraz zasad przygotowania i treści planu ochrony parku kulturowego.

Cel szczegółowy 3 – Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Wyzwanie 1 – zwiększanie dostępu do dziedzictwa i jego aktywna promocja – narzędzia do podnoszenia świadomości społecznej o funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się wszystkich poziomów tożsamości.

Kierunki działania:

1. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005.
2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych.
3. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu.
4. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO¹

W zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego wśród wyzwań strategicznych znalazły się m.in.:

4. Kapitał społeczny i tożsamość regionalna. Stymulowanie aktywności społecznej i budowa regionalnej wspólnoty obywatelskiej czerpiącej m.in. z wielokulturowego dziedzictwa, tradycji morskich i solidarnościowych, a także wzrost kompetencji mieszkańców, które warunkują zdolność do funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

9. Zarządzanie przestrzenią. Lepsze zarządzanie przestrzenią dla zmniejszenia presji na środowisko, poprawy bezpieczeństwa powodziowego, a także optymalnego wykorzystania potencjałów terytorialnych (przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego i gospodarczego) dla zapewnienia wysokiej jakości życia.

Jednym z trzech celów strategicznych określonych w dokumencie jest **Nowoczesna Gospodarka**, której elementem składowym jest Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna – Cel operacyjny 1.3.

W ramach tego celu ustalono następujące wyzwania strategiczne:

6. Obszary o nie w pełni uruchomionych potencjałach
3. Powiązania gospodarcze
1. Zatrudnienie i stan zdrowia mieszkańców
9. Zarządzanie przestrzenią

Jako wybór strategiczny określono:

„Sieciowe, kompleksowe, rozpoznawalne co najmniej na poziomie krajowym, oparte o walory naturalne oraz zasoby dziedzictwa kulturowego, jak również wykorzystujące potencjał oferty kulturalnej regionu, produkty i pakiety turystyczne; uniezależnienie oferty turystycznej od pory roku, jej różnicowanie w oparciu o potencjał przemysłu czasu wolnego, a także silniejsza specjalizacja regionu w zakresie turystyki prozdrowotnej i biznesowej.”

Wśród oczekiwanych efektów wymieniono:

- Całoroczną, kompleksową i atrakcyjną ofertą turystyczną i kulturalną regionu obejmującą także efektywne wykorzystanie obiektów sportowych o randze krajowej;
- Unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulinarne, wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i zrównoważony;

¹ Załącznik nr 1 do Uchwały nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

- Wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych;

– Silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej i kulturalnej. Ukierunkowanie interwencji

Jako jeden z kierunków działania ustalono rozwój sieciowych i kompleksowych produktów Turystycznych, a Obszar Strategicznej Interwencji związany z tym działaniem – obszary o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Jako Zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego określono:

Rozwój regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną.

Rola Samorządu Województwa Pomorskiego

- Koordynator i lider;
- Inwestor;
- Inspirator.

Partnerzy kluczowi dla realizacji Celu

- Jednostki samorządu terytorialnego;
- Organizacje turystyczne;
- Instytucje kultury;
- Narodowy Instytut Dziedzictwa;
- Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów;
- Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Organizacje pozarządowe;
- Izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy, w tym operatorzy turystyczni.

Jako warunki sukcesu wymieniono m.in.:

- Rozwój współpracy między sektorem publicznym, branżą turystyczną i podmiotami działającymi w obszarze kultury w zakresie tworzenia wspólnych, sieciowych, ponadlokalnych produktów turystycznych oraz oferty kulturalnej

Oczekiwania wobec władz centralnych w związku z realizacją Celu:

- Objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego;
- Aktywizacja transportowa drogi wodnej Dolnej Wisły oraz usunięcie wszystkich barier prawnych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi po Zalewie Wiślanym;
- Udział budżetu państwa w utrzymaniu najważniejszych instytucji kultury i ratowaniu najcenniejszych zabytków regionu;
- Przyjęcie Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ustalającego mechanizmy organizacyjne i finansowe determinujące rzeczywistą ochronę dziedzictwa kulturowego.

Obszary współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej:

- Wizerunek i marka turystyczna Regionu Morza Bałtyckiego;

- Sieciowe ponadregionalne produkty turystyczne wykorzystujące m.in.:
- międzynarodowe drogi wodne: E-60 (morska), E-70 i E-40, z uwzględnieniem Żuław i Zalewu Wiślanego;
- ponadregionalne szlaki wodne m.in. Brdy, Gwdy, Wdy, Wielkiego Kanału Brdy i Wieprzy;
- szlaki kulturowe: XX w., Cystersów, zamków gotyckich, architektury i dziedzictwa hydrotechnicznego Żuław, Kraina w kratę, latarni morskich, budowli hydrotechnicznych;
- Europejską Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego;
- międzynarodowe i międzyregionalne trasy rowerowe.

Dla celu operacyjnego 2.2. (Wysoki poziom kapitału społecznego), jako jedno z wyzwań strategicznych określono:

4. Kapitał społeczny i tożsamość regionalna

Wybór strategiczny dla tego celu:

Organizacje pozarządowe (stymulujące aktywność społeczną); tożsamość regionalna i lokalna (czerpiące z bogatego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego regionu); aktywizacja i integracja społeczna; uczestnictwo w kulturze i innych formach aktywności społecznej (m.in. sporcie), a także przestrzenie publiczne (jako miejsca sprzyjające wzmocnieniu kontaktów społecznych).

Wśród oczekiwanych efektów znalazły się m.in.:

- Silniejsze poczucie więzi mieszkańców z regionem oraz dbałość o zachowanie różnorodności kulturowej województwa;
- Znaczące uczestnictwo mieszkańców (w tym dzieci, młodzieży, a także osób starszych i niepełnosprawnych) w lokalnych wydarzeniach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych;
- Rozwinięta kultura czytelnicza;
- Wysokiej jakości przestrzeń publiczną;
- Zachowane dziedzictwo i krajobraz kulturowo-przyrodniczy

2.3.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO²

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego jako element regionalnego planowania strategicznego ma na celu równoważenie różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa pomorskiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

² Załącznik do uchwały nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 r.

Plan zakłada, że dążenie do wykorzystania cech położenia województwa w regionie bałtyckim oraz jego walorów przyrodniczych i kulturowych w nowej strukturze przestrzeni polskiej i europejskiej będzie tworzyć szanse na:

- 1) rewitalizację ekologiczną obszarów o niskich wartościach i utrwalenie ochrony ich zasobów przez kształtowanie i umacnianie międzynarodowego systemu ochrony ekologicznej i zwiększenia efektywnego wsparcia kapitałowego i technologicznego;
- 2) zachowanie specyficznych wartości regionalnych i wzbogacenie różnorodności kulturowej wspólnoty europejskiej i narodowej;

Naczelny cel polityki zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, to:
kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej zrównoważonemu wykorzystywaniu cech, zasobów i walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem wartości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.

Zasadniczym kierunkiem polityki przestrzennego zagospodarowania województwa jest:
kształtowanie struktur przestrzennych warunkujących dynamizację rozwoju przez aktywne inicjowanie i wspomaganie przedsięwzięć społeczno – gospodarczych samorządów lokalnych, podmiotów publicznych i kapitału prywatnego lokalizowanych w przestrzeni województwa pomorskiego.

Cele główne zagospodarowania przestrzennego województwa:

- 1) Wzrost konkurencyjności Pomorza i efektywności gospodarowania w przestrzeni;
- 2) Osiągnięcie jakości życia (standardu cywilizacyjnego) mieszkańców zachodniej części Europy bałtyckiej;
- 3) Zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochrona jego struktury i wartości;

Kształtowanie ładu przestrzennego jest elementem spinającym następujący system celów:

- 1) systematyczna i społecznie odczuwalna poprawa standardu cywilizacyjnego;
- 2) ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego;
- 3) ochrona dziedzictwa kulturowego;

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego precyzuje główne cele polityki przestrzennej województwa. Są nimi:

- 1) pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej;
- 2) pobudzanie aktywności gospodarczej;
- 3) zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń;
- 4) kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Cele polityki przestrzennej w stosunku do ochrony zasobów i walorów środowiska kulturowego:

- 1) Wspieranie różnorodności kulturowej regionu;
- 2) Zachowanie dziedzictwa historycznego

Plan zakłada:

- 1) uwzględnianie problematyki ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego województwa w opracowaniach planistycznych sporządzanych na szczeblach lokalnych;
- 2) realizowanie i wspieranie inwestycji bezpośrednio chroniących wartości kultury, w pierwszej kolejności w rejonach najbardziej atrakcyjnych i najintensywniej wykorzystywanych turystycznie (pas nadmorski, strefa pojezierna);
- 3) prowadzenie działań rewaloryzacyjnych pod kątem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym; funkcjonowanie tych ofert powinno sprzyjać utrzymaniu i wspomaganiu zasobów środowiska kulturowego, jednocześnie nie może powodować jego zagrożeń.

Zasadnicze kierunki rozwoju w zakresie dziedzictwa kulturowego to utrwalenie wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności oraz wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego i promocji województwa.

W kategorii planowania regionalnego problematykę ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, sformułowano kierunki polityki przestrzennej, z których najistotniejsze dla ochrony środowiska kulturowego Czerska, są:

- 1) usystematyzowanie istniejących opracowań dotyczących między innymi środowiska kulturowego na fragmentach byłych województw włączonych w granice nowego regionu, dokonania ich oceny według jednolitych kryteriów oraz uzupełniania braków;

- 2) ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach kulturowych i krajobrazowych województwa poprzez ustalenie form ochrony;
- 3) prowadzenie działań organizacyjnych, promocyjnych i badawczych pod kątem podniesienia świadomości społecznej w zakresie znaczenia i wartości obiektów kulturowych oraz zasad i metod ich konserwacji, a także późniejszego ich użytkowania;
- 4) wspieranie działań służących umacnianiu tożsamości regionalnej z zachowaniem różnorodności tradycji, dorobku i dziedzictwa historycznego kaszubskiego, kociewskiego, żuławskiego i innych;
- 5) ochrona tożsamości kulturowej miejsca (miejscowości, regionu) – objęcie ochroną obszarów zabudowy w sąsiedztwie wartościowych zespołów przestrzennych i ich rekompozycja przestrzenna, pozwalająca na wyeksponowanie wartościowych cech zespołów;
- 6) pielęgnowanie walorów krajobrazów historycznych regionu (Kaszub, Kociewia, Borów Tucholskich);
- 7) monitorowanie procesu przemian środowiska kulturowego;
- 8) łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem architektonicznym, zachowanie i odtwarzanie dawnych układów i funkcji terenów zielonych w ich pierwotnym kształcie wraz z infrastrukturą, rewaloryzację parków pod kątem zwiększenia ich atrakcyjności jako miejsc wypoczynku;
- 9) zachowanie, udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych;
- 10) zachowanie i ochrona pradziejowych i wczesnośredniowiecznych mikroregionów osadniczych archeologicznego środowiska kulturowego;
- 11) zachowanie historycznych układów osadniczych oraz ich związków z drogami lądowymi i wodnymi;
- 12) przeciwdziałanie bezplanowej, chaotycznej parcelacji terenu;
- 13) zachowanie i ochrona miejsc historycznych;
- 14) uporządkowanie struktury własnościowej obiektów zabytkowych – pozyskiwanie nowych opiekunów, zarządców i właścicieli dających gwarancję właściwego ich użytkowania, w tym również ratowanie zdewastowanych obiektów przez przekazanie ich stowarzyszeniom i fundacjom oraz innym organizacjom i towarzystwom, mającym w swoim profilu działalność w obszarze kultury i sztuki; kontrolowanie procesu prywatyzacji obiektów zabytkowych;
- 15) kompleksową rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich;

- 16) przystosowanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji;
- 17) zachowanie i ochrona tradycyjnych obiektów wiejskiego budownictwa, dworów i pałaców z zespołami parkowymi i folwarcznymi, architektury sakralnej – kościołów i kapliczek i krzyży przydrożnych, cmentarzy różnych wyznań;
- 18) propagowanie tradycyjnych form architektury wiejskiej (w zakresie bryły, detalu architektonicznego i materiałów wykończeniowych, opracowanie wzornika projektów architektonicznych opartych na wzorach zabudowy tradycyjnej);
- 19) rygorystyczne egzekwowanie zaleceń konserwatorskich i prawidłowości w procesach rewaloryzacji obiektów zabytkowych;
- 20) zachowanie i ochrona obiektów hydrotechnicznych, drogowych, kolejowych;
- 21) zachowanie i ochrona zabytków techniki: mostów drogowych i kolejowych, obiektów hydrotechnicznych, wiatraków i młynów, kolejki wąskotorowej i zakładów przemysłowych, zabudowań i urządzeń technicznych elektrowni wodnych, młynów wodnych, relikwów hut szkła, architektury portowej i morskiej (statki i inne jednostki pływające). Odstępstwa od tej zasady mogą dotyczyć jedynie obiektów stanowiących elementy podlegających niezbędnej modernizacji systemów komunikacyjnych;
- 22) ochrona i rewaloryzacja starych układów ruralistycznych oraz części wsi – decydujących o zachowaniu walorów krajobrazowych;
- 23) eksponowanie wsi o wybitnych walorach krajobrazowych rekompozycja, restylizacja i uporządkowanie zabudowy wsi oraz ośrodków miejskich;
- 24) zachowanie i utworzenie warunków ekspozycji panoram widokowych z tras komunikacyjnych na szczególnie interesujące obiekty krajobrazowe (naturalne i architektoniczne);
- 25) wprowadzanie zieleni w otoczeniu osiedli i obiektów rekreacyjnych w zakresie podnoszącym walory krajobrazu (maskowanie zespołów obiektów);
- 26) likwidacja bądź neutralizacja widokowa wszelkich elementów obniżających walory krajobrazowe;
- 27) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zagospodarowania działki na obszarach o czytelnej tożsamości kulturowej;
- 28) egzekwowanie dla projektów budów, rozbudów i przebudów realizacji ocen skutków dla krajobrazu w ramach raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- 29) określanie w miejscowych dokumentach planistycznych zasad zagospodarowania punktów widokowych i ochrony panoram widokowych;

- 30) ochrona istniejących panoram widokowych – w tym zakaz wnoszenia budynków i budowli przesłaniających ekspozycję krajobrazową z punktów widokowych oraz wprowadzania zieleni wysokiej;
- 31) rewaloryzacja zagospodarowania urządzonych punktów widokowych i ich otoczenia, ucztylnienie (odtworzenie) panoram widokowych i ochrona ekspozycji.

2.3.3. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO³ - WYCIĄG

Celem strategicznym Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego jest: WZMOCNIENIE POZIOMU OCHRONY I OPIEKI NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO SŁUŻĄCE ZACHOWANIU ZABYTKÓW, BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ ORAZ PROMOCJI TURYSTYCZNEJ REGIONU.

Cel ten jest realizowany w ramach trzech priorytetów.

Priorytet 1: ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIAST I WSI

Kierunki działań

1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej.
2. Ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego, w tym zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
3. Zachowanie krajobrazu kulturowego wsi pomorskiej.
4. Ożywienie obszarów zabytkowych zespołów ruralistycznych oraz urbanistycznych.
5. Zachowanie dziedzictwa architektury obronnej oraz przemysłu i techniki.
6. Poprawa stanu ochrony i opieki nad zbiorami muzealnymi i archiwalnymi.
7. Trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych.
8. Ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi.

³ Załącznik do Uchwały Nr 91/V/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011 roku .

Typy wsparcia działań

1. Działania uwzględniające w szczególności konserwację, renowację, rewaloryzację, poprawę stanu zachowania:

- obiektów sakralnych (kościół, klasztor, kaplice, domy modlitwy, kapliczki przydrożne, cmentarze, kalwarie itp.),
- obiektów mieszkalnych miast i wsi (dwory, pałace, wille, kamienice, domy, tradycyjne obiekty budownictwa wiejskiego, zagrody itp.),
- obiektów użyteczności publicznej (ratusze, szkoły, szpitale, przytułki, sądy, dworce, karczmy itp.),
- architektury drewnianej (domy podcieniowe, ryglowe itp.)
- obiektów budownictwa obronnego (mury, baszty, zamki, twierdze, zespoły fortyfikacji, zespoły koszarowe, budowle obronne itp.),
- obiektów przemysłu i techniki (fabryki, młyny, wiatraki, kuźnie, wieże ciśnień, hale produkcyjne, browary, gorzelnie itp.),
- obiektów gospodarczych (magazyny, spichlerze, stajnie, stodoły i inne obiekty w obrębie zespołów folwarcznych, zagród itp.),
- parków, ogrodów, zieleni komponowanej.

2. Rewitalizacja zabytkowych zespołów ruralistycznych i urbanistycznych.

3. Rewitalizacja zespołów zabytkowej zieleni i małej architektury.

4. Rewaloryzacja, adaptacja na cele kulturalne, edukacyjne, turystyczne obszarów i obiektów poprzemysłowych i powojkowych, pokolejowych.

5. Konserwacja i rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych (w tym archeologicznych).

6. Montaż w obiektach zabytkowych niezbędnych urządzeń technicznych, instalacji dla zapewnienia właściwych warunków przechowywania i eksponowania zabytków ruchomych, muzealiów oraz trwałego zachowania i użytkowania tych budowli.

7. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.)

8. Działania własne województwa (w odniesieniu do zabytków będących własnością samorządu województwa) polegające na zachowaniu i konserwacji zabytków oraz zatrzymaniu ich degradacji.

9. Iluminacja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi.

Priorytet 3: BADANIE, DOKUMENTACJA I PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Kierunki działań

- 1) Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.
- 2) Rozpoznanie zasobów i specyfiki regionalnego dziedzictwa kulturowego.
- 3) Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych).
- 4) Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.
- 5) Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.
- 6) Szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej.

Typy wsparcia działań

1. Specjalistyczne opracowania badawczo-dokumentacyjne obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym obejmujące:

- ekspertyzy techniczne i konserwatorskie,
- badania konserwatorskie i architektoniczne,
- programy prac konserwatorskich i restauratorskich,
- dokumentacje projektowe,
- inwentaryzacje architektoniczno-konserwatorskie.

2. Współpraca z instytucjami kultury w zakresie rozpoznania regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz wymiany informacji o jego zasobach.

3. Rozpoznanie i promocja najcenniejszych zabytków, w szczególności obejmująca charakterystyczne zabytki świadczące o odrębności i specyfice regionu: dziedzictwa morskiego i rzeczno, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe Ziemi Słupskiej, Żuław, Kaszub i Kociewia).

4. Wspieranie działań edukacyjnych i promocyjnych oraz popularyzujących wiedzę o dziedzictwie kulturowym województwa pomorskiego – w szczególności:

- przygotowanie i organizacja konferencji naukowych,
- publikacje książkowe i foldery,
- organizacja konkursów,
- popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowania obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo,

- udostępnianie w Internecie baz danych o zabytkach.

5. Wspieranie tworzenia oraz promocji produktów markowych i turystycznych województwa opartych na zasobach dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego, w tym działań polegających na oznakowaniu cennych i ciekawych zabytków umożliwiające ich lokalizację w terenie i identyfikację (tablice, oznakowania szlaków, mapy w terenie, szlaki tematyczne).

6. Uczestniczenie w wojewódzkich, krajowych i europejskich programach ochrony zabytków oraz tworzenie własnych tematycznych programów ochrony zabytków.

7. Upowszechnianie informacji o możliwościach pozyskiwania środków finansowych na prowadzenie prac przy zabytkach.

8. Rozbudowa warstwy dziedzictwa kulturowego w ramach Systemu Informacji Przestrzennej.

Zakłada się kontynuowanie prowadzonej przez samorząd województwa pomorskiego polityki w dziedzinie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym, zmierzającej do:

- konsekwentnej i planowej realizacji zadań kompetencyjnych samorządu województwa poprzez wykonywanie wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami;
- włączenia dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia samorządów terytorialnych zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych;
- stymulowania zasad partnerstwa publiczno-prywatnego z sektorem przedsiębiorców działających na rzecz dziedzictwa kulturowego (zagospodarowanie obiektów zabytkowych);
- współpracy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami z właścicielami i użytkownikami zabytków, społecznościami i władzami lokalnymi, instytucjami, stowarzyszeniami, związkami wyznaniowymi, a także z organami administracji państwowej i unijnej;
- zachowania zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego;
- dbałości o krajobraz kulturowy regionu, w tym zachowania jego charakterystycznych elementów przestrzennych i przyrodniczych;
- rewaloryzacji cennych elementów dziedzictwa kulturowego, które uległy degradacji;
- ochrony i propagowania tradycyjnych form i cech architektury regionalnej (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, rozwiązań konstrukcyjnych, materiałowych, kolorystyki);
- kontynuacji wykorzystania środków finansowych na zachowanie, rewaloryzację, zabezpieczenia i ekspozycji obiektów o szczególnych wartościach zabytkowych;
- umożliwienia kreowania i realizowania regionalnych i lokalnych projektów związanych z kompleksowymi pracami konserwatorskimi i restauratorskimi oraz chroniącymi krajobraz kulturowy;
- propagowania i wspieranie popularyzacji, badań i dokumentowania dziedzictwa kulturowego;

- wykorzystania dziedzictwa kulturowego w promocji kultury i dla rozwoju turystyki w regionie,
- kreowania modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w regionie w społecznościach lokalnych i we władzach samorządowych;
- kreowania standardów i dobrych praktyk w dziedzinie ochrony zabytków (w tym także prac konserwatorskich);
- wspierania aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej odrębności i tożsamości (odbudowa i wzmocnienie regionalnej tożsamości).

Na realizację Programu Opieki pozwolą programy rządowe i sektorowe, jak i środki własne Województwa Pomorskiego (m.in. dzięki uchwale Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków). Cele programowe osiągnąć będą również dzięki partnerom uczestniczącym (ministerstwa, instytucje kultury państwowe i samorządowe, wojewódzki konserwator zabytków, samorządowi konserwatorzy zabytków, jednostki samorządu terytorialnego, związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje międzynarodowe, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Niezbędne będzie kontynuowanie współdziałania samorządu województwa z:

- instytucjami ochrony zabytków (m.in. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Generalny Konserwator Zabytków, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, samorządowi konserwatorzy zabytków, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków);
- instytucjami ochrony środowiska;
- uczelniami i ośrodkami naukowymi (np. Politechnika Gdańska, Uniwersytet Gdański, i in.);
- organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami;
- związkami wyznaniowymi - w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi,
- innymi samorządami (współdziałanie we wspólnych przedsięwzięciach oraz w ramach wymiany doświadczeń);
- samorządami gmin partnerskich.

1. Organizacja instytucjonalna

Cele operacyjne przyjęte przez Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2013 będą osiągnąć w wyniku:

- **inicjatyw własnych** samorządu województwa:

- prawnych – tworzenie prawa miejscowego (m.in. plan zagospodarowania przestrzennego, dokumenty strategiczne i programowe, i in.);
 - finansowych – finansowanie instytucji kultury (m.in. muzeów), dotacje, nagrody, stypendia, finansowanie remontów i prac konserwatorskich w zabytkach będących własnością samorządu województwa, udzielanie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w obiektach wpisanych do rejestru zabytków, finansowanie i dotowanie publikacji, konferencji, stron internetowych, itp.;
 - programowych i koordynujących – m.in. realizacja projektów i programów regionalnych (Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego);
 - innych (działania stymulujące) - m.in. działania doradcze, edukacyjne, promocja i popularyzowanie dziedzictwa kulturowego, promowanie dobrych praktyk.
 - **wspólnego działania** władz regionu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego, wojewódzkim konserwatorem zabytków, jednostkami samorządu terytorialnego, związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi oraz właścicielami i posiadaczami obiektów;
 - **wykorzystywania europejskich instrumentów finansowych** (fundusze unijne, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweski Mechanizm Finansowy),
 - **monitorowania** całokształtu działań i inicjatyw podejmowanych z zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w województwie pomorskim (także tych, w których samorząd wojewódzki bezpośrednio nie uczestniczy, np. działania administracji rządowej, wojewódzkiego konserwatora zabytków, itd.)
- Samorząd Województwa Pomorskiego w ramach posiadanych instrumentów prawnych kontynuować będzie:
- wzmacnianie poziomu opieki i ochrony dziedzictwa i kultury województwa pomorskiego;
 - wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych w substancji zabytków nieruchomych wraz z ich otoczeniem oraz w historycznych centrach urbanistycznych, budowlanych i ruralistycznych, a także zabytkowego wyposażenia i wystroju;
 - inicjowanie i wspieranie badań z dziedziny ochrony dziedzictwa oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego Pomorza;
 - wspieranie działań na rzecz tworzenia programów edukacyjnych oraz projektów promocyjnych w celu upowszechniania wiedzy oraz pobudzenia zainteresowania historią regionu, jego tradycją oraz kulturą;
 - prowadzenie prac badawczych;

- popularyzowanie dobrych wzorów aktywnej opieki nad zabytkami i dziedzictwem kulturowym regionu (w tym również dobrych realizacji konserwatorskich, dobrych praktyk ochrony i opieki).

2. Finansowanie Programu Opieki

Finansowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami realizowane jest z różnych źródeł. Podstawowe to:

1. źródła publiczne:

- budżet państwa – m.in. środki w ramach dotacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na remont i konserwacje obiektów sakralnych wpisanych do rejestru zabytków, Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie przy zabytkach archeologicznych, nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
- budżet samorządu województwa – m.in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, dotacje inwestycyjne dla instytucji kultury podległych samorządowi województwa pomorskiego – obiekty wpisane do rejestru zabytków);
- granty samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, nagrody;
- budżety samorządów niższego szczebla – m.in. dotacje na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków;
- projekty realizowane przez instytucje kultury;
- fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, m.in.: Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Infrastruktury i Środowiska, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
- inne źródła zagraniczne.

2. źródła prywatne:

- osób fizycznych – składki i zbiórki publiczne na określony cel dla danej wspólnoty społecznej;
- osób prawnych;
- organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji;
- wyznaniowych osób prawnych.

Finansowanie Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014 będzie realizowane z wykorzystaniem środków z wielu źródeł: z własnych środków budżetowych, funduszy strukturalnych, inicjatyw wspólnotowych oraz ze środków prywatnych. Sejmik Województwa Pomorskiego w miarę posiadanych środków budżetowych będzie przyznawał dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

2.3.4. ZAŁOŻENIA „REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020”⁴

OŚ PRIORYTETOWA 8. KONWERSJA

PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.2

Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

Wspierane będą działania o charakterze sieciowym, polegające na zagospodarowaniu tras turystycznych o charakterze regionalnym i ponadregionalnym, budowie lub modernizacji infrastruktury żeglarskiej, rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz o charakterze uzdrowiskowym.

Wszystkie projekty powinny przyczyniać się do poprawy jakości przestrzeni oraz zapewniać zgodność z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.

Ukierunkowanie terytorialne

Preferowane będą projekty zlokalizowane m.in. na: obszarach objętych ochroną w formie parków krajobrazowych wraz z ich otulinami, obszarach chronionego krajobrazu oraz obszarach NATURA 2000.

PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.3

Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Planowany zakres wsparcia

Interwencją objęte zostaną przedsięwzięcia obejmujące ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem

⁴ Projekt do konsultacji z Komisją Europejską, Uchwała Nr 311/339/14 Zarządu Województwa Pomorskiego, 27 marca 2014 r.

krajobrazowym, poprzez m.in. prace rehabilitacyjne i modernizacyjne służące nadaniu im nowych funkcji (usług turystyki lub kultury), przy możliwym jednoczesnym zachowaniu funkcji dotychczasowych, jak również wdrażanie nowych form zarządzania (tworzenie parków kulturowych).

Ponadto wsparciem objęte zostaną projekty ukierunkowane na podnoszenie jakości przestrzeni publicznej obejmujące realizację prac służących estetyzacji i podkreśleniu walorów kulturowych tej przestrzeni w ramach układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych do rejestru zabytków.

Wsparciem objęte będą również projekty umożliwiające bezpieczną eksploatację zasobów materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu, w tym w zakresie dokumentowania i popularyzacji, inwentaryzacji i udostępniania zasobów kultury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (w szczególności digitalizacja zasobów, tworzenie nowych treści cyfrowych).

Ukierunkowanie terytorialne

Preferowane będą projekty zlokalizowane na obszarach o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska kulturowego, w szczególności m.in w strefach koncentracji charakterystycznych dla regionu elementów dziedzictwa kulturowego, określonych w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” – Kaszuby.

2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIERAKOWICE

Cele sformułowane przez strategię wraz z pozostałymi regulacjami prawnymi przyjętymi przez Radę Gminy stwarzają przesłanki do uszczegółowienia i rozwinięcia przez Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Sierakowice działań na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

2.4.1. ZASADY OCHRONY WYNIKAJĄCE ZE „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIERAKOWICE” – WYCIĄG

Ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego gminy powinna – zgodnie ze „Studium...” prowadzić do :

- zachowania tożsamości kulturowej związanej z ochroną śladów osad przedhistorycznych i cmentarzysk związanych z początkami osadnictwa na terenie gminy
- zachowania śladów osadnictwa wiejskiego w postaci zespołów ruralistycznych, zespołów zabudowy wiejskiej
- zachowania zabudowy historycznej z XIX i XX w. istniejącej na terenie gminy
- dbałości o zachowanie i rekultywację krajobrazu kulturowego na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny
- rekultywacji i adaptacji przestrzeni zdegradowanych
- rewaloryzacji historycznych zespołów ruralistycznych
- zachowania wartości niematerialnych, w tym historycznych nazw miejscowości, ulic, obiektów
- wzbogacania przestrzeni o elementy niosące wartości estetyczne kształtujące poczucie tożsamości kulturowej regionu

Ponadto należy dbać o utrzymanie historycznego charakteru i promocję wsi Mojusz, Bącka Huta i Szopa, jako przykładów wsi kaszubskich na proponowanym przez „Studium...” Szlaku wsi kaszubskich.

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY SIERAKOWICE

3.1. RYS HISTORYCZNY

Według legendy pochodzenie nazwy Sierakowice wiąże się z księciem pomorskim Mestwinem (Mściwojem), który wobec zagrożenia najazdem Duńczyków na Pomorze (1180 – 1190) kazał zbudować na wzgórzach wysokie strażnice mające ostrzegać przed nieprzyjacielem. Mestwin, gdy przybył do jednej z takich strażnic leżącej w pobliżu dzisiejszych Sierakowic, miał rzec: „Ach, jak szeroko widzę.” Stąd też miała pochodzić nazwa „Szerokowidze”, przekształcona później przez Krzyżaków na „Sirokowicen”. W rzeczywistości nazwa Syrakowo pojawiła się w źródłach w 1348 r. i pochodziła od imion Sirak, Sirośława. Współczesna nazwa Sierakowice po raz pierwszy wystąpiła w 1599 r.

W VII-XI w. na obszarze dzisiejszej gminy rozwijało się stopniowo osadnictwo wczesno-średniowieczne. Od czasów Mieszka I Pomorze Wschodnie było związane z Polską. W II połowie XII w. spośród namiestników mianowanych przez polskich książąt seniorów wykształciła się na Pomorzu Wschodnim lokalna dynastia książęca, której przedstawiciele rządili nim do 1295 r.

Mściwój I podzielił Księstwo Wschodniopomorskie pomiędzy czterech synów. Dążenia Świętopelka II do ponownego zjednoczenia całego Pomorza Wschodniego doprowadziły do walk z pozostałymi braćmi – Samborem i Raciborem. Świętopelk II podporządkował sobie inne księstwa wschodniopomorskie, które zjednoczył w latach 70. XIII w. jego syn Mściwój II. W 1295 r., na mocy testamentu Mściwoja II, Pomorze odziedziczył książę wielkopolski Przemysł II, który w tym samym roku koronował się na króla Polski.

W ciągu 1308 i 1309 r. Krzyżacy, początkowo pod pozorem współdziałania z Władysławem Łokietkiem przeciwko zagrożeniu brandenburskiemu, opanowali Pomorze Wschodnie. Sierakowice zostały włączone do wójtostwa w Mirachowie. W 1382 r. Sierakowice zostały nadane dziedzicznie na prawie chełmińskim Piotrowi z Lewina. Wieś obejmowała 50 włók. Wieś została potem przeniesiona na prawo polskie korzystniejsze dla Krzyżaków. W 1428 r. połowa Sierakowic wróciła do Zakonu. Wojna polsko-krzyżacka w latach 1431-35 doprowadziła do katastrofalnego spustoszenia Pomorza – według Krzyżaków, pozostało na tym obszarze jedynie 14 niezniszczonych wsi. W 1438 r. w Sierakowicach jedynie 11 z 42 włók było obrabianych.

W wyniku wojny trzynastoletniej (1454-1466) większość Pomorza wróciła do Polski. Klucz sierakowicki obejmował w tym czasie 8 tysięcy mórg (30 mórg = włóka chełmińska). Długotrwały pokój sprzyja odbudowie wsi. W II połowie XVI w. Sierakowice przechodzą na własność królewska i zostają włączone do starostwa mirachowskiego. Zabudowa wsi

koncentrowała się wzdłuż traktu Gdańsk- Słupsk. W centrum wsi stał już kościół parafialny pod wezwaniem św. Marcina. Do parafii sierakowickiej należały także wsie Tuchlino, Puzdrowo, Gowidlino i Łyśniewo.

W 1648 r. Sierakowice przechodzą w prywatne ręce – Łaszewskich. W połowie XVII w. rozpoczyna się cykl wydarzeń, które doprowadziły do załamania gospodarczego i politycznego Polski. „Potop” szwedzki (1655 – 1660) i najazd rosyjski na wschodnie ziemie Rzeczypospolitej (1654) doprowadził do chwilowego załamania się państwowości polskiej. Kryzys ten udało się przewyciężyć w wyniku zaangażowania się w obronę wszystkich warstw społecznych, jednak ogromne zniszczenia wojenne rzutowały na dalszą sytuację ziem polskich. Kaszuby nie stanowiły wyjątku.

W 1659 r. w Sierakowicach na pogrzebie Zygmunta Szczepańskiego starosty mirachowskiego obok wdowy Marii z Sobieskich obecny był ówczesny chorąży wielki koronny, a późniejszy król Polski, Jan Sobieski. W początkach XVIII w. Sierakowice należały do Jerzego Bystrama. W latach 1739-1880 wieś ponownie należała do Łaszewskich.

W 1772 r. w wyniku I rozbioru Polski Pomorze z wyjątkiem Gdańska dostało się pod rządą pruskie. Sierakowice weszły w skład powiatu tczewskiego, a od 1818 r. powiatu kartuskiego (Kartuzy były stolicą powiatu nie będąc miastem – prawa miejskie uzyskały dopiero w 1923 r.). W 1776 r. w Sierakowicach u gospodarza Wenty nocował Fryderyk II, któremu zepsuł się powóz. W 1820 r. wieś liczyła 32, w 1848 r. 207, a w 1867 r. – 281 mieszkańców. W 1880 r. nowy właściciel Sierakowic Jakub Kerbs sprzedał lasy należące do dóbr sierakowickich, a ziemie rozparcelował pomiędzy 150 gospodarzy. W latach 1894-95 Sierakowice, które były obszarem dworskim, zostały przekształcone w gminę wiejską.

W latach sześćdziesiątych XIX w. z inicjatywy Juliusza Kraziewicza, założyciela pierwszego polskiego kółka rolniczego (w Piasecznie k. Gniewa w 1862 r.), powstawać zaczęły w Prusach Zachodnich towarzystwa i kółka rolnicze. W 1869 r. założono w Sierakowicach Towarzystwo Rolnicze, w 1880 r. – Kółko Rolnicze. Akcja germanizacyjna rozpoczęta w Prusach za rządów premiera Prus i kanclerza Niemiec Bismarcka spowodowała reakcje strony polskiej. Zakładano stowarzyszenia oświatowe, gospodarcze, samopomocowe. W 1882 r. założono w Sierakowicach Czytelnię Ludową, w 1899 r. – Bank Ludowy, w 1908 r. – „Fortunę” Towarzystwo Handlowe, w 1910 r. – Towarzystwo Ludowe. W latach 1906-1907 w całym zaborze pruskim doszło do strajków szkolnych w obronie języka polskiego, eliminowanego ze szkół, nawet z lekcji religii. Strajki szkolne objęły szkoły na terenie dzisiejszej gminy, m.in. w Kamienicy, Gowidlinie, Sierakowskiej Hucie, Łyśniewie.

Sierakowice i okoliczne wsie szybko rozwijały się na przełomie XIX i XX w. W 1905 r. Sierakowice uzyskały połączenie kolejowe z pruską siecią. Przebiegająca przez Sierakowice linia kolejowa łączyła Pruszcz Gdański z Łebą. Powstała w trzech etapach. W 1886 r. otworzono pierwszą część linii – z Pruszcza Gdańskiego do Kartuz, w 1899 r. – z Łęborka do Łeby. Natomiast w 1905 r. otworzono przebiegający przez Sierakowice odcinek z Kartuz do Łęborka. Ruch pociągów osobowych na odcinku Pruszcz Gdański - Kartuzy zawieszono w 1994 r., a na odcinku Kartuzy - Łębork w 2000 r.

Na mocy traktatu wersalskiego (28.06.1919) znaczna część Pomorza wróciła w 1920 r. do odrodzonej Polski. Utworzono województwo pomorskie. Nowe województwo zostało podzielone na 18 powiatów, w tym kartuski, w którego skład weszła gmina Sierakowice. Wieś rozwijała się, nabierała charakteru miejskiego, stała się centrum handlowo-usługowym dla okolicznych miejscowości. Ostatni dom kryty słomianą strzechą spalił się w 1926 r. Istniały tu dwa kościoły, apteka, tartak, poczta, szkoła powszechna i graniczny urząd ceł. W Sierakowicach powstało szereg organizacji i stowarzyszeń. W 1921 r. założono Związek Wojaków, który w 1931 r. liczył 563 członków. W latach 1924-1925 założono Ochotniczą Straż Pożarną, której honorowym prezesem był działacz narodowy na Kaszubach, proboszcz sierakowicki ks. Bernard Łosiński. 6 października 1935 założono koło PCK.

W czasie niemieckiej okupacji powstało w Sierakowicach osiedle *Neuheimat* tymczasowych domów przeznaczone dla uchodźców z Gdańska i Gdyni, które po wojnie zasiedliła ludność miejscowa. Pod koniec wojny, w czasie ewakuacji obozów koncentracyjnych, przez gminę przeszły kolumny więźniarek narodowości żydowskiej z obozu koncentracyjnego Stutthof. Wojna pochłonęła 243 osoby z terenu gminy.

Po wojnie do reformy administracyjnej w 1975 r., gmina Sierakowice wchodziła w skład powiatu kartuskiego. Od 1 I 1999 r., po przywróceniu powiatów, gmina Sierakowice ponownie należy do powiatu kartuskiego.

3.2. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIERAKOWICE

3.2.1. WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

nr rejestru zabytków woj. pomorskiego	organ wpisujący do rejestru zabytków	data wpisu do rej. zabytków	uwagi	obiekt	miejsowość
1729	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2001-11-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 1224	kościół parafialny pw. św. Marcina wraz z terenem przykościelnym w obrębie muru kościelnego	Sierakowice

3.2.2. ZABYTKI NIERUCHOME OBJĘTE GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW

Gminna ewidencja zabytków Sierakowic wykonana została od września do października 2012 r. Składa się z 750 kart adresowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Sierakowice.

Karty adresowe zawierają następujące informacje o obiekcie:

- 1) Nazwa
- 2) Czas powstania
- 3) Dane adresowe
- 4) Przynależność administracyjna
- 5) Forma ochrony
- 6) Fotografie.

LISTA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU GMINY SIERAKOWICE WŁĄCZONYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Obiekt	Datacja	Miejscowość	Ulica	Nr:
1	dom	I ćw. XX w.	Gowidlino	Jeziorna	37
2	dom	I ćw. XX w.	Gowidlino	Jeziorna	40
3	szkoła	IV ćw. XIX w.	Gowidlino	Kardynała S. Wyszyńskiego	1
4	organistówka	IV ćw. XIX w.	Gowidlino	Kardynała S. Wyszyńskiego	
5	dom mieszkalny	pocz. XX w.	Gowidlino	Kartuska	27 (d.41)
6	kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	1866-68	Gowidlino	Kościelna	9
7	plebania	1866-68	Gowidlino	Kościelna	9

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

8	budynek gospodarczy przy plebanii	1866-68	Gowidlino	Kościelna	9
9	dom mieszkalny	IV ćw. XIX w.	Gowidlino	Kościelna	15
10	budynek gospodarczy	I ćw. XX w.	Gowidlino	Kościelna	przy nr 15 (d. 58)
11	cmentarz katolicki	XIX/XX w.	Gowidlino		
12	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.	Gowidlino		
13	d. budynek stacyjny	pocz. XX w.	Kamienica Królewska	Dworcowa	2
14	dom mieszkalny	pocz. XX w.	Kamienica Królewska	Dworcowa	3
15	budynek d. dworca kolejowego	pocz. XX w.	Kamienica Królewska	Dworcowa	4
16	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	Kamienica Królewska	Dworcowa	4
17	dom mieszkalny i budynek gospodarczy	IV ćw. XIX w.; część budynku całkowicie przebudowana	Kamienica Królewska	Klonowa	4
18	stodoła	XIX/XX w.	Kamienica Królewska	Klonowa	4
19	dom mieszkalny	IV ćw. XIX w.	Kamienica Królewska	Klonowa	1/3
20	budynek mieszkalny	przed 1939	Kamienica Królewska	Królewska	19
21	dom	IV ćw. XIX w.	Kamienica Królewska	Królewska	21
22	dom mieszkalny	przed 1939	Kamienica Królewska	Królewska	23
23	kapliczka - figura Matki Boskiej	1929	Kamienica Królewska	Królewska	róg Szkolnej
24	układ ruralistyczny	geneza średniowieczna, pierwsza wzmianka o miejscowości - 1368 r.	Kamienica Królewska		49
25	dom mieszkalny	1908/1912	Lisie Jamy		
26	kapliczka	pocz. XX w.	Lisie Jamy		13
27	dom mieszkalny	1939	Mojusz		17
28	dom	pocz. XX w.	Mojusz		(obok domu nr 26A)
29	dom mieszkalny	XIX/XX w.	Mojusz		
30	leśniczówka Wygoda	1907	Mojusz		
31	dom mieszkalny	1938	Mojuszowska Huta		9
32	budynek gospodarczy	1917	Mojuszowska Huta		9
33	kapliczka	1937	Mojuszowska Huta		
34	świątelnia wiejska	XIX/XX w.	Paczewo		10
35	budynek gospodarczy	XIX/XX w.	Paczewo		10
36	most drogowy na drodze Sierakowice - Lębork	przed 1939; odbudowany po wojnie	Pałubice	droga Lębork-Sierakowice	
37	dom	I ćw. XX w.	Pałubice		3
38	kapliczka przydrożna	przed 1939	Pałubice		
39	budynek gospodarczy d. szkoły	I ćw. XX w.	Puzdrowo		32

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

40	dom mieszkalny, d. szkoła	I ćw. XX w.	Puzdrowo		32
41	dom mieszkalny	1915	Puzdrowo		52 (d. 26)
42	dom mieszkalny	IV ćw. XIX w.	Puzdrowo		60 (d. 32)
43	dom mieszkalny	1932	Puzdrowo		75 (d. 41)
44	dom mieszkalny	I ćw. XX w.	Puzdrowo		76 (d.42)
45	kapliczka - figura Matki Boskiej	1927	Puzdrowo		
46	dom	przed 1939	Sierakowice	Dworcowa	2
47	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Dworcowa	12
48	budynek gospodarczy	I ćw. XX w.	Sierakowice	Dworcowa	13
49	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Dworcowa	13
50	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Dworcowa	15
51	dom	pocz. XX w.	Sierakowice	Kartuska	2
52	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	Sierakowice	Kartuska	2
53	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Kartuska	3
54	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Kartuska	4
55	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Kartuska	8
56	dom	pocz. XX w.	Sierakowice	Kartuska	10
57	dom	pocz. XX w.	Sierakowice	Kartuska	13
58	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Kartuska	17
59	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Kartuska	18
60	dom	pocz. XX w.	Sierakowice	Kartuska	19
61	dom	IV ćw. XIX w.; przebudowany	Sierakowice	Kartuska	21
62	kościół pw. Jana Chrzciciela (d. zbór)	I ćw. XX w.	Sierakowice	Kartuska	25a
63	założenie folwarczne Sierakowski Dwór	1890; dobudowana poprzeczna nawa	Sierakowice	Kartuska	28/30
64	cmentarz	XIX/XX w.	Sierakowice	Kartuska	
65	dom	XIX/XX w.	Sierakowice	Ks. Łosińskiego	1
66	stary kościół pw. św. Marcina	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Ks. Łosińskiego	
67	kaplica cmentarna	1820-1822; korpus przeniesiony, wieża zrekonstruowana	Sierakowice	Ks. Łosińskiego	
68	cmentarz	XIX/XX w.	Sierakowice	Ks. Łosińskiego	
69	kościół parafialny pw. św. Marcina wraz z terenem przykościelnym w obrębie muru kościelnego	XIX/XX w.	Sierakowice	Ks. Łosińskiego	
70	ołtarz papieski wraz z otoczeniem	1904; wschodnia część korpusu dobudowana współcześnie, zastępując przeniesiony drewniany korpus	Sierakowice	Ks. Łosińskiego/ Lęborska	
71	organistówka	1999; przeniesiony z Pelplina	Sierakowice	Lęborska	2
72	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	3
73	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	5
74	dom	pocz. XX w.	Sierakowice	Lęborska	6
75	budynek gospodarczy	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	6
76	dom	poł. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	7
77	dom	1912	Sierakowice	Lęborska	14
78	dom	1913	Sierakowice	Lęborska	16
79	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Lęborska	18
80	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Lęborska	20

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

81	budynek gospodarczy	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	21
82	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Lęborska	23
83	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Lęborska	21a
84	kapliczka z fig. Matki Boskiej	I ćw. XX w.	Sierakowice	Lęborska	
85	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Mirachowska	12
86	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Parkowa	2
87	d. dworzec kolejowy	pocz. XX w.	Sierakowice	Piwna	
88	budynek gospodarczy d. dworca kolejowego	pocz. XX w.	Sierakowice	Piwna	
89	dom	XIX/XX w.	Sierakowice	Podgórna	3
90	dom	przed 1939	Sierakowice	Podgórna	9
91	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Rynek	4
92	dom	XIX/XX w.	Sierakowice	Skarpowa	1
93	dom	XIX/XX w.	Sierakowice	Skarpowa	2
94	apteka	IV ćw. XX w.	Sierakowice	Słupska	3
95	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Słupska	5
96	dom	IV ćw. XIX w.	Sierakowice	Słupska	6
97	dom	I ćw. XX w.	Sierakowice	Słupska	26
98	rynek	geneza średniowieczna; XIX/XX w.	Sierakowice		
99	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.	Skrzeszewo		
100	dom mieszkalny	1920	Stara Maszyna		160 (d.4)
101	dom mieszkalny - d. szkoła	IV ćw. XIX w.	Szopa		9
102	budynek gospodarczy d. szkoły	IV ćw. XIX w.	Szopa		9
103	dom mieszkalny	XIX/XX w.	Szopa		26
104	kapliczka	1939/1958	Tuchlino	droga na Tuchlinek	
105	dom	XIX/XX w.	Tuchlino		16
106	budynek gospodarczy	XIX/XX w.	Tuchlino		16
107	dwór	XIX/XX w.	Tuchlino		22
108	kapliczka - fig. Matki Boskiej	1939	Tuchlino		
109	młyn	XIX/XX w.	Załakowo		

3.2.3. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Istnieje konieczność uwzględniania zaleceń konserwatorskich w stosunku do terenów obejmujących stanowiska wymienione w Archeologicznym Zdjęciu Polski. Karty obszarów i stanowisk Archeologicznego Zdjęcia Polski są dostępne u Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.

Zabytki archeologiczne stanowią jedną z najciekawszych kategorii dziedzictwa kulturowego. W wielu przypadkach są jedynym źródłem informacji o rozwoju i charakterze osadnictwa na konkretnym terenie. Ważna rola dziedzictwa archeologicznego została także podkreślona w zapisach „Europejskiej konwencji o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego” z La Valetta, która uznała je za źródło zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań

historycznych i naukowych. Z zapisu tego wynika konieczność umiejętnego pogodzenia dwóch podstawowych celów działań ochronnych i opiekuńczych w odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego:

- 1) dokładne rozpoznanie, zadokumentowanie i popularyzacja zabytków archeologicznych narażonych na zniszczenie (inwestycje, przyczyny naturalne);
- 2) zachowanie dla przyszłych pokoleń jak największej liczby zabytków archeologicznych (możliwych do rozpoznania nowszymi metodami, zwłaszcza nieinwazyjnymi).

A. Ochrona zabytków archeologicznych

Ochrona zabytków archeologicznych jest w Polsce uregulowana przepisami *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz pakietem odpowiednich aktów wykonawczych (rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

Ochronę dziedzictwa archeologicznego (znajdującą się w gestii właściwej administracji państwowej i w części samorządowej) oraz określenie definicji zabytku archeologicznego i badań archeologicznych zapewniają w szczególności przepisy ww. *Ustawy...*:

art. 3, pkt. 4

zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

art. 3, pkt. 11

badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

art. 6, ust. 1, pkt. 3

Ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania:

- 1) *zabytki archeologiczne będące, w szczególności:*
 - a) *pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,*
 - b) *cmentarzyskami,*
 - c) *reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

art. 7

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

B. OCHRONA STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

1. Konieczność inwentaryzacji i dokumentacji obszarów archeologicznych objętych strefami ochronnymi przed podjęciem tam prac ziemnych.
2. Konieczność uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań w obrębie stanowisk archeologicznych.
3. Zakaz inwestowania na terenie stanowisk o własnej formie krajobrazowej, a także na obszarze przylegającym bezpośrednio do nich.
4. Konieczność zgłaszania przedmiotów, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą być zabytkiem.

C. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WŁĄCZONYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	nr ob. AZP; nr st.
1	MOJUSZ	1	CMENTARZYSKO	HALLSTATT D	
2	MOJUSZ	2	HUTA SZKŁA; PIECE GARNCARSKIE	OKRES NOWOŻYTNY; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE/ŚREDNIOWIECZE	
3	MOJUSZ	3	CMENTARZYSKO	EPOKA NIEOKREŚLONA	
4	MOJUSZ	4	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	12-38;28;
5	MOJUSZ	5	OSADA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	12-38;72;
6	MOJUSZ	6	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	12-38;29;
7	MOJUSZ	7	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	12-38;112;
8	MOJUSZ	8	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	12-38;113;
9	SZOPA	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	
10	SZOPA	2	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	
11	SZOPA	3	ZNALEZISKO LUŻNE?	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
12	LESZCZYNKI	1	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
13	LESZCZYNKI	2	HUTA SZKŁA	EPOKA NIEOKREŚLONA	
14	LESZCZYNKI	3	HUTA SZKŁA	EPOKA NIEOKREŚLONA	
15	DŁUGI KIERZ	1	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	12-38;116;
16	DŁUGI KIERZ	2	ŚLAD OSADNICTWA	OKRES NOWOŻYTNY	12-38;118;
17	KUJATY	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	
18	STARA HUTA	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

19	BAĆKA HUTA	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
20	BAĆKA HUTA	2	CMENTARZYSKO	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI
21	BAĆKA HUTA	3	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY
22	GOWIDLINO	1	OSADA?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
23	GOWIDLINO	2	CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO PŁASKIE	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI; WCZESNA EPOKA ŻELAZA
24	GOWIDLINO	3	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
25	GOWIDLINO	4	CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; EPOKA NIEOKREŚLONA
26	GOWIDLINO	5	CMENTARZYSKO KURHANOWE	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
27	GOWIDLINO	6	ZNALEZISKO LUŻNE	NEOLIT
28	GOWIDLINO	7	ZNALEZISKO LUŻNE	MEZOLIT
29	GOWIDLINO	8	ZNALEZISKO LUŻNE	NEOLIT
30	GOWIDLINO	9	OSADA	-
31	GOWIDLINO	10	ZNALEZISKO LUŻNE	-
32	GOWIDLINO	11	ZNALEZISKO LUŻNE	-
33	GOWIDLINO	12	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
34	GOWIDLINO	13	MIEJSCE KULTU	EPOKA NIEOKREŚLONA
35	KAMIENICA KRÓLEWSKA	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	EPOKA NIEOKREŚLONA
36	KAMIENICA KRÓLEWSKA	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH; CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI; EPOKA NIEOKREŚLONA
37	KAMIENICA KRÓLEWSKA	3	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI
38	KAMIENICA KRÓLEWSKA	4	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA	NEOLIT; OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
39	KAMIENICA KRÓLEWSKA	5	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
40	KAMIENICA KRÓLEWSKA	6	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
41	KAMIENICA KRÓLEWSKA	7	ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
42	KAMIENICA KRÓLEWSKA	8	PUNKT OSADNICZY; PUNKT OSADNICZY	HALLSTATT D; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
43	KAMIENICA KRÓLEWSKA	9	CMENTARZYSKO PŁASKIE; CMENTARZYSKO KURHANOWE?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNA EPOKA ŻELAZA?
44	KAMIENICA KRÓLEWSKA	10	CMENTARZYSKO PŁASKIE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA
45	KAMIENICA KRÓLEWSKA	11	CMENTARZYSKO KURHANOWE; ŚLAD OSADNICTWA	OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH; WCZESNA EPOKA ŻELAZA
46	KAMIENICA KRÓLEWSKA	12	CMENTARZYSKO?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

47	KAMIENICA KRÓLEWSKA	13	OSADA; CMENTARZYSKO	NEOLIT;	
48	KAMIENICA KRÓLEWSKA	14	CMENTARZYSKO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
49	KAMIENICA KRÓLEWSKA	15	CMENTARZYSKO	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
50	KAMIENICA KRÓLEWSKA	16	CMENTARZYSKO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
51	KAMIENICA KRÓLEWSKA	17	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
52	KAMIENICKI MŁYN	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
53	KAMIENICKI MŁYN	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
54	KAMIENICKI MŁYN	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH; CMENTARZYSKO KURHANOWE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; EPOKA NIEOKREŚLONA	
55	KAMIENICKI MŁYN	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
56	KAMIENICKI MŁYN	5	OSADA?; OSADA?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; ŚREDNIOWIECZE	
57	KAMIENICKI MŁYN	6	OSADA?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
58	ŁYŚNIEWO	1	ZNALEZISKO LUŻNE?	HALLSTATT C	
59	MIGI	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
60	PAŁUBICE	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
61	PAŁUBICE	2	CMENTARZYSKO PŁASKIE	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
62	PAŁUBICE	3	OSADA	OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH	
63	PAŁUBICE	4	CMENTARZYSKO; ŚLAD OSADNICTWA; ŚLADY OSADNICTWA; OSADA?	OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH; WCZESNA EPOKA ŻELAZA?; WCZESNA EPOKA ŻELAZA?	
64	PAŁUBICE	5	OSADA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
65	PAŁUBICE	6	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
66	PUZDROWO	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH; CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI; WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
67	PUZDROWO	2	CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO?	HALLSTATT C; WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

68	PUZDROWO	3	ZNALEZISKO LUŻNE	-	
69	PUZDROWO	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
70	PUZDROWO	5	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
71	SIERAKOWICE	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
72	SIERAKOWICE	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
73	SIERAKOWICE	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT	
74	SIERAKOWICE	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	-	
75	SIERAKOWICE	5	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
76	SIERAKOWICE	6	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
77	SIERAKOWICE	7	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
78	SIERAKOWICE	8	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
79	SIERAKOWICE	9	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT	
80	SIERAKOWICE	10	ZNALEZISKO LUŻNE; STANOWISKA NIE STWIERDZONO	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; NIE STWIERDZONO	
81	SIERAKOWICE	11	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
82	SKRZESZEWO	1	OSADA	ŚREDNIOWIECZE	
83	STARA HUTA	1	HUTA SZKŁA	OKRES NOWOŻYTNY	
84	TUHLINO	1	CMENTARZYSKO KURHANOWE	EPOKA NIEOKREŚLONA	
85	TUHLINO	2	ZNALEZISKO LUŻNE; OSADA PRODUKCYJNA	OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH; OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH	
86	TUHLINO	3	GRODZISKO	EPOKA NIEOKREŚLONA	
87	ZĄŁAKOWO	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
88	ZĄŁAKOWO	2	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2014-2018

89	ZAŁAKOWO	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
90	ZAŁAKOWO	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	
91	SIERAKOWSKA HUTA	1	HUTA SZKŁA	EPOKA NIEOKREŚLONA	

4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Perspektywy rozwoju gminy – mocne i słabe strony oraz wynikające stąd szanse i zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego

Mocne strony	Słabe strony	Szanse dla ochrony środowiska kulturowego	Zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego
<p>rozwinięta kaszubska tożsamość regionalna i lokalny patriotyzm</p> <p>liczne organizacje społeczno-kulturalne</p> <p>wybitne walory krajobrazowe gminy</p> <p>ponad 100 budynków zabytkowych (włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków)</p> <p>dobry stan zachowania znacznej części obiektów zabytkowych</p>	<p>zbyt mała wiedza turystów o walorach turystycznych i kulturowych gminy</p> <p>sąsiedztwo innych gmin o wysokich walorach krajobrazowych</p> <p>brak zabytków o najwyższej wartości zabytkowej</p>	<p>wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki</p> <p>zwiększenie wiedzy o walorach gminy wśród potencjalnych turystów</p> <p>promowanie tworzenia gospodarstw agroturystycznych na terenach wiejskich gminy</p> <p>kontynuacja działań na rzecz włączenia dziedzictwa kulturowego w budowanie tożsamości społeczności lokalnej</p>	<p>potencjalna groźba utraty części obiektów zabytkowych, zagrożonych dewastacją i popadnięciem w ruinę</p> <p>tendencja do modernizacji obiektów zabytkowych bez liczenia się z wartością oryginalnej substancji zabytkowej</p>

5. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2015 – 2018 DLA GMINY SIERAKOWICE

5.1. WSTĘP

Polityka ochrony dziedzictwa kulturowego gminy powinna iść w kierunku utrwalenia układu przestrzennego Sierakowic oraz okolicznych wsi oraz dbałości o zachowanie oryginalnej substancji zabytkowej, jej dobry stan oraz efektowny wygląd. Zadbane zabytki stanowią jeden z ważniejszych czynników stanowiących o prestiżu gminy. O tym, że duże efekty wizerunkowe można osiągnąć w ciągu niedługiego okresu poprzez poprawę stanu obiektów zabytkowych i uporządkowanie przestrzeni publicznej, świadczy przykład Sierakowic. Kontynuacja tej polityki przestrzennej i ochrony zabytków będzie miała znaczny efekt promocyjny.

5.2. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE

- PRIORYTET 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz poprawa i utrwalenie ładu przestrzennego zgodnie z zasadą dobrej kontynuacji**
- CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych dla poprawy ładu przestrzennego oraz stanu zachowania obiektów zabytkowych
- CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie ze środków gminy działań związanych z ochroną zabytków
- CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających ochronie zabytków
- PRIORYTET 2. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla promocji turystycznej gminy i utrwalenia tożsamości lokalnej mieszkańców gminy**
- CEL STRATEGICZNY 4. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy
- CEL STRATEGICZNY 5. Umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy

5.3. CELE I DZIAŁANIA USTALANE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIERAKOWICE NA LATA 2015 – 2018 (WRAZ Z TERMINARZEM)

5.3.1. CEL STRATEGICZNY 1 WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH DLA POPRAWY ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ STANU ZACHOWANIA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH

Działania wynikające z realizacji Celu Strategicznego 1 mają za zadanie wykorzystanie instrumentów prawnych, przewidzianych przez ustawy o ochronie zabytków oraz planowaniu przestrzennym, do ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych dla poprawy ładu przestrzennego oraz stanu zachowania obiektów zabytkowych	CEL OPERACYJNY 1. Wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych instrumentów planistycznych jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego gminy oraz ochrony zabytków	Działanie 1. Uchwalanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów o wysokiej wartości środowiska kulturowego, uwzględniających kwestie ochrony środowiska kulturowego	sukcesywnie
		Działanie 2. Ujmowanie w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzjach o warunkach zabudowy zapisów o ochronie obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji	sukcesywnie w miarę wydawania decyzji

		zabytków	
		Działanie 3. Uwzględnienie w następnej edycji „Planu rozwoju lokalnego gminy Sierakowice” działań na rzecz ochrony i poprawy stanu zabytków	W momencie redagowania i uchwalania nowej edycji „Planu rozwoju lokalnego gminy Sierakowice”
	CEL OPERACYJNY 2. Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz sporządzenie na tej podstawie zaktualizowanej Gminnej Ewidencji Zabytków i nowej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	Działanie 4. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków w zakresie obiektów nieruchomych na podstawie oględzin w terenie	każdorazowo przed sporządzeniem nowej edycji „Programu opieki nad zabytkami”
		Działanie 5. Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	do grudnia 2016 r.
		Działanie 6. Sporządzenie następnej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	do grudnia 2018 r.
	CEL OPERACYJNY 3. Współpraca z władzami konserwatorskimi w zakresie zabezpieczenia i objęcia ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	Działanie 7. Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie	sukcesywnie

		najcenniejszych zabytków do rejestru zabytków	
		Działanie 8. Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie	sukcesywnie

5.3.2. CEL STRATEGICZNY 2

W ramach Celu Strategicznego 2 ujęte są działania mające na celu wykorzystanie środków finansowych Gminy dla poprawy stanu substancji zabytkowej obiektów należących do Gminy, dofinansowanie prac remontowych/restauracyjnych wykonywanych przez właścicieli w obiektach (nienależących do Gminy) wpisanych do rejestru zabytków, prowadzenie prac renowacyjnych i sanacyjnych w poszczególnych modułach przestrzeni gminy oraz działania na rzecz uporządkowania ulic, chodników, małej architektury.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie ze środków gminy działań związanych z ochroną zabytków	CEL OPERACYJNY 4. Dbałość o stan zachowania zabytków będących własnością gminy oraz pomoc w renowacji innych zabytków	Działanie 9. Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością gminy, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi	zgodnie z załączoną listą obiektów przewidzianych do remontu/restaurowania w latach 2014-2018
		Działanie 10. Zwolnienie od podatku od nieruchomości właścicieli obiektów zabytkowych włączonych do Gminnej	od 2016 r.

		Ewidencji Zabytków, pod warunkiem utrzymywania ich w dobrym stanie, zgodnym z zaleceniami konserwatorskimi (na podstawie uchwały Rady Gminy)	
	CEL OPERACYJNY 5. Porządkowanie przestrzeni publicznej	Działanie 11. porządkowanie ulic, chodników, małej architektury, szczególnie w obrębie zabytkowych układów przestrzennych	zgodnie z załączoną listą

5.3.3. CEL STRATEGICZNY 3

Działania ujęte w ramach realizacji Celu Strategicznego 3 mają za zadanie wspieranie inicjatyw właścicieli nieruchomości zabytkowych, inwestorów, a także organizacji NGO, zmierzających do poprawy stanu obiektów zabytkowych.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających ochronie zabytków	CEL OPERACYJNY 6. Pomoc przy pozyskiwaniu środków budżetowych i unijnych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	Działanie 12. Podjęcie starań o uzyskanie dotacji z funduszy ministerialnych i europejskich, przeznaczonych na remonty i restaurację obiektów zabytkowych	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 7. Promocja adaptacji obiektów zabytkowych na obiekty o funkcji	Działanie 13. Stworzenie projektu polegającego na zapoznaniu właścicieli zabytków z	do grudnia 2016 r.

	turystycznej i usługowej	możliwościami rozwinienia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe	
		Działanie 14. Opracowanie programu wspierania przedsiębiorców wykorzystujących w swej działalności obiekty zabytkowe	do grudnia 2016 r.

5.3.4. CEL STRATEGICZNY 4.

Działania wynikające z realizacji Celu Strategicznego 4 mają za zadanie promocję turystyczną gminy wśród jej mieszkańców, a także wśród potencjalnych turystów spoza gminy

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 4. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy	CEL OPERACYJNY 8. Publikacja materiałów promujących dziedzictwo kulturowe gminy	Działanie 15. Opracowanie przewodnika ukazującego dziedzictwo historyczne gminy oraz eksponującego zabytki, walory krajobrazowe gminy, a także promującego branżę turystyczną, hotelową i gastronomiczną – we współpracy z zainteresowanymi podmiotami	do grudnia 2016 r.

		Działanie 16. Publikacja przewodnika na stronach internetowych gminy	do grudnia 2016 r.
		Działanie 17. Wydanie przewodnika w formie papierowej	do grudnia 2017 r.

5.3.5. CEL STRATEGICZNY 5

Działania zgrupowane w ramach Celu strategicznego 5 mają na celu umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy, co jest szczególnie ważne w związku z dużym udziałem wśród nich ludności napływowej.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 5. Umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy	CEL OPERACYJNY 9. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat dziedzictwa kulturowego gminy	Działanie 18. Wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym z wykorzystaniem opracowanego przewodnika – w powiązaniu z Działaniami 15, 16, 17)	od września 2017 r.
		Działanie 19. Wprowadzenie pracowników Urzędu Gminy, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych w kwestie	od grudnia 2016 r. coroczne seminaria poświęcone dziedzictwu kulturowemu gminy

		związane z dziedzictwem kulturowym gminy i koniecznością jego ochrony	
	CEL OPERACYJNY 10. Inne formy kultywowania tożsamości kulturowej mieszkańców gminy	Działanie 20. Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie do ugruntowania tożsamości kulturowej mieszkańców gminy	w czasie imprez masowych organizowanych przez Urząd Gminy

5.3. FINANSOWANIE REALIZACJI „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI”

5.3.1. PRZYDZIAŁ OBOWIĄZKÓW DLA ZATRUDNIONEGO PRACOWNIKA W URZĘDZIE GMINY DO WYKONYWANIA ZADAŃ PRZEWIDYWANYCH PRZEZ „PROGRAM ...”.

Do zadań tych będzie należało wykonanie:

Działanie 5. Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”;

Działanie 7. Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do rejestru zabytków;

Działanie 8. Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie;

Działanie 12. Podjęcie starań o uzyskanie dotacji z funduszy ministerialnych i europejskich, przeznaczonych na remonty i restaurację obiektów zabytkowych;

Działanie 13. Stworzenie projektu polegającego na zapoznaniu właścicieli zabytków z możliwościami rozwinięcia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe;

Działanie 14. Opracowanie programu wspierania przedsiębiorców wykorzystujących w swej działalności obiekty zabytkowe;

oraz koordynacja realizacji pozostałych działań.

5.3.2. FINANSOWANIE WYKONANIA DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH W „PROGRAMIE ...”

Zadania te to:

Działanie 9. Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością gminy, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi;

Działanie 10. Zwolnienie od podatku od nieruchomości właścicieli obiektów zabytkowych włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków, pod warunkiem utrzymywania ich w dobrym stanie, zgodnym z zaleceniami konserwatorskimi (na podstawie uchwały Rady Gminy);

Działanie 11. Porządkowanie ulic, chodników, małej architektury, szczególnie w obrębie zabytkowych układów przestrzennych;

Działanie 15. Opracowanie przewodnika ukazującego dziedzictwo historyczne gminy oraz eksponującego zabytki, walory krajobrazowe gminy, a także promującego branżę turystyczną, hotelową i gastronomiczną – we współpracy z zainteresowanymi podmiotami;

Działanie 16. Publikacja przewodnika na stronach internetowych gminy;

Działanie 17. Wydanie przewodnika w formie papierowej;

5.5. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Gminy.

Wyniki osiągnięte przy realizacji Programu Opieki nad Zabytkami powinny być oceniane na podstawie stopnia realizacji działań wyszczególnionych powyżej.

5.6. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

5.6.1. INSTRUMENTY PRAWNE:

- 1) przepisy ustawowe
- 2) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
- 3) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków;

Uzasadnienie

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.) w zakresie zadań własnych Gmina realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014r., poz. 1446 z późn. zm.) wynika obowiązek sporządzenia przez Gminę Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu. Program ten sporządza się na okres 4 lat. Z realizacji takiego programu Wójt Gminy co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.

Program opracowano w oparciu o Gminną Ewidencję Zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami przyjmuje Rada Gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku pismem z dnia 10.06.2015r. znak: RD.5120.22.2014.AK.3 zaopiniował pozytywnie „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sierakowice na lata 2015-2018”.

Przyjęty Program Opieki nad Zabytkami ogłoszony zostanie w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.